

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ КОНСЕРВАТИВНОГО ТА ОПЕРАТИВНОГО ЛІКУВАННЯ СУК З ПІОМЕТРОЮ

Жбир Анастасія Миколаївна

магістрант

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Склярів Павло Миколайович,

доктор ветеринарних наук, професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Однак, однією з найпоширеніших патологій у собак є піометра – гнійне запалення слизової оболонки матки з накопиченням ексудату в її порожнині [1, 9, 10]. Рясні гнійні виділення свідчать про захворювання відкритою піометрою, при закритій формі захворювання виділення з статевих органів і набряк вульви відсутні. Захворювання швидко прогресує, викликаючи зміни у загальному стані тварини [2, 6].

Піометру у собак можна лікувати як консервативними, так оперативними методами. При виборі методу лікування власника інформують про всі можливі наслідки, так якщо обрали консервативний метод, то власника попереджають про можливі рецидиви та про те, що ефективність лікування не 100-відсоткова. Крім того, консервативні методи застосовують на ранніх стадіях розвитку захворювання, коли ще роги матки не досягла великих розмірів, стінка матки не атрофувалася та стан тварини не погіршився [11, 15, 17, 19].

Консервативне лікування застосовується в основному при відкритій формі піометри, але в більшості випадків призводить лише до тимчасового поліпшення стану тварини [11, 14, 15, 17, 19]. У комплекс консервативних лікувальних заходів зазвичай включають естрогенні препарати, окситоцин, антибіотики, бісептол, внутрішньовенно глюкозу, розчин Рінгера, краплинно гемодез та інші засоби, сприяючі дезінтоксикації організму і підтримуючі функцію печінки, нирок, серця [2, 4, 11].

У молодих сук в основному при відкритій формі піометри і непорушеному загальному стані організму задовільні результати іноді дає застосування простагландину, наприклад ензапросту-Ф у дозі 0,25 мг/кг – 2-5 ін'єкцій з інтервалом 24 год. При завищенні дози препарату до 0,5 мг/кг у сук з'являються побічні явища: слинотеча, блювота, часті сечовипускання і дефекація [8].

Спочатку призначають консервативну терапію: окситоцин, простагландин F_{2α} (ензапрост, естрофан, дінапрост), аскорбінову кислоту, антибіотики, за відсутності поліурії – сечогінні засоби (введення антимікробних засобів, виведення з порожнини матки гнійного ексудату, підняття її імунобіологічного тону, поліпшення умов утримання і годівлі, регулярний моціон)]. Виділення з матки, узяті з дотриманням асептики, досліджують бактеріологічно, включаючи ідентифікацію видового складу мікроорганізмів в забарвлених мазках [2, 4, 5].

Бактерицидність різних антибіотиків до екологічного агенту вивчають методом дифузії на агар із застосуванням дисків, просочених антибіотиками. З підтитрованих антибіотиків найбільшу зону затримки росту і лізису дає еритроміцин (22-24 мм).

Антибіотик швидко всмоктується слизистими оболонками, в крові мало зв'язується з білками, виділяється з сечею і частково з калом, проникає у всі органи і тканини, за винятком мозку [3].

Хворим самкам після фіксації і в окремих випадках після знерухомлення каліпсоветом у дозі 0,2 мл на 1 кг маси тіла за допомогою поліхлорвінілового шприца-катетера місткістю 20 мл вводять через шийку матки емульсію, що складається з 15 мл сироватки молозива корів першого удою (після перевірки на мастит) і 5 тис. ОД на 1 кг маси тіла еритроміцину, розведеного в 1 мл етилового спирту. Заздалегідь емульсію ретельно перемішували. Додатково підшкірно вводять: синестрол – вранці у зв'язку з тим, що при розвитку запального процесу матка не чутлива до препаратів окситоцинового ряду без попередньої обробки естрогеном; пітуїтрин – увечері, тому що в період нічного гальмування м'яза матки енергійніше реагують на нього. Схема лікування: вранці на 1, 3, 5, 7-му добу – емульсія молозива і еритроміцину у дозі 5-20 мл (залежно від маси тіла тварини) і на 1, 3, 5-ту добу по 0.1-0,3 мл 1%-ного розчину синестролу; увечері на 2, 4, 6-ту добу пітуїтрин у дозі 0,25-0,5 мл з активністю 10 ОД в 1 мл.

При відкритій формі піометри та при задовільному стані собаки можна провести курс консервативного лікування, призначаючи простагландин Ф-2 альфа в/м у дозі 20 мг/кг 3 рази на день протягом 5-8 днів. Він викликає лютеоліз, скорочення міометрію, звільнення порожнини матки від гнійного ексудату і покращення загального стану. Передозування простагландину проявляється слинотечею, блювотою, частим сечовиділенням і дефекацією, які тривають 2-3 год [7]. На фоні простагландину призначають окситоцин. Одночасно вводять антибіотик широкого спектру дії протягом 3 тижнів, сечогінні, полівітамінний і тканинний препарат. Крапельне вводять глюкозу, аскорбінову кислоту, гемодез та інші засоби, що сприяють дезінтоксикації організму і підтримують функцію печінки, нирок та серця [2, 11, 12].

Єдино надійним способом порятунку життя тварини при піометрі і виключення її рецидивів є оперативне видалення матки разом з яєчниками (оваріогістеректомія) – видалення матки з яєчниками – це єдиний радикальний засіб, оскільки якщо хвороба виникла одного разу, не дивлячись на можливе поліпшення, неодмінно рецидивує після найближчої ж тічки. Без операції тварини можуть загинути. Результат операції, як правило, сприятливий, якщо відсутня різко виражена функціональна недостатність нирок або перитоніт. Післяопераційне лікування симптоматичне [2, 13].

Ця проблема залишається актуальною протягом багатьох років з-за недостатньої вивченості і неефективності консервативного лікування [4, 11, 15]. Оперативне ж лікування, хоча й забезпечує збереження життя тварини, але пов'язане з втратою самою репродуктивної здатності [9, 16, 18, 19, 20].

При лікуванні піометри в умовах ветеринарного кабінету ФОП Бойко О.Л. застосовувалися наступні схеми (таблиці 1).

Таблиця 1. Схеми лікування піометри сук в умовах ветеринарного кабінету ФОП Бойко О.Л.

Препарат	Доза	Кратність	Місце введення
I с х е м а			
Синестрол	0,5 – 1 мл/гол	1 р./добу	внутрішньом'язово
Но-шпа	1 – 2 мл/гол	1 р./добу	підшкірно
Окситоцин	3 – 5 ОД/гол.	1 – 2 р./добу	внутрішньом'язово
Глюкоза 40% Аскорбінова кислота 10% Хлористий кальцій 10% Сирепар	4 – 7 мл/гол 1 – 2 мл/гол 1,5 – 4 мл/гол 0,1 – 0,2 мл/гол	1 р./добу 3 – 4 дні	внутрішньовенно
Фармазин	1 – 3 мл/гол	1 р./добу 5 днів	внутрішньом'язово
II с х е м а			
Синестрол	0,5 – 1 мл/гол	1 р./добу	внутрішньом'язово
Но-шпа	1 – 2 мл/гол	1 р./добу	п/ш
Окситоцин	3 – 5 О.Д./гол.	1 – 2 р./добу	внутрішньом'язово
Глюкоза 40% Хлористий кальцій 10% Аскорбінова кислота 10% Сирепар	4 – 7 мл/гол 1,5 – 4 мл/гол 1 – 2 мл/гол 0,1 – 0,2 мл/гол	1 р./добу 3 – 4 дні	внутрішньовенно
Цефтріаксон	0,5 – 1 г/гол	1 – 2 р./добу 4 – 5 днів	внутрішньом'язово
Есенциале	1 – 2 мл/гол	1 р./добу 5 днів	внутрішньовенно

При лікуванні тварин хворих на піометру застосовували:

- *Синестрол* – гормональний препарат естрогенового ряду. Вводили підшкірно в дозі 0,5 – 1 мл/гол одноразово, вранці, тому, що при розвитку запального процесу матка не чутлива до препаратів окситоцинового ряду без попередньої обробки естрогеном, він викликає сильну ексудацію в шарах матки.

- *Но – Шпа* – спазмолітин. Вводили для розслаблення гладкої мускулатури матки, підшкірно в дозі 1 – 2 мл/гол одноразово.

- *Окситоцин* - тономоторний препарат. Ін'єктували через 2 години, після введення синестролу і но-шпи. Вводили внутрішньом'язово у дозі 3 – 5 ОД/гол. для посилення скорочення гладкої мускулатури матки. Якщо із статевих органів під дією окситоцину виділяється гній, то введення окситоцину повторюємо через 6 – 8 годин після першого введення.

- Після цього також вводили *суміш*:

- глюкози 40% в дозі 4 – 7 мл/гол;

- хлористий кальцій 10% в дозі 1,5 – 4 мл/гол;
- аскорбінова кислота 10% в дозі 1 – 2 мл/гол;
- сирепар у дозі 0,1 – 0,2 мл/гол.

Цю суміш вводимо внутрішньовенно один раз в день 3 – 4 дні підряд, для зниження інтоксикації та підвищення імунобіологічних процесів.

• *Ессенціале Н* – гепатотропний препарат, для підвищення функції печінки. Вводили в дозі 1 – 1,5 мл/гол. внутрішньовенно разом з кров'ю пацієнта 1 раз на добу 4 – 5 днів.

Для пригнічення патогенної мікрофлори застосовували антибіотикотерапію:

• *Фармазин-50* – макролідний антибіотик, діючою речовиною якого є тилозин. Вводили внутрішньом'язово у дозі 1 – 2,5 мл/гол. один раз на день протягом 5 днів.

• *Цефтріаксон-БХФЗ* – антибіотик з групи цефалоспоринів, що є протимікробними засобами для системного застосування. Випускається у флаконах по 1 чи 0,5 г у формі кристалічного порошку білого кольору. Його розчиняють в 0,5% розчині новокаїну чи 1% розчину лідокаїну з метою усунення болю в місці ін'єкції. Вводили внутрішньом'язово у дозі: великим собакам 2,5 мл, маленьким – 1 – 1,5 мл два рази на добу протягом 3 – 4 днів [38, 39, 46].

Якщо під дією синестролу в перший день не спостерігалось виділень то його вводять на другий день разом з но-шпою за тією ж схемою, що описана вище. Бувають випадки коли й на другий день немає виділень тоді показана операція оваріогістеректомія.

Результати консервативних методів лікування наведено в таблиці 2.

Таблиця 2. Порівняльна ефективність консервативних методів лікування сук з піометрою

Схеми лікування	Всього тварин	Одужало		Неодужало					
		голів	%	голів	%	в тому числі			
						залишилися клінічні ознаки		летальних випадків	
						голів	%	голів	%
Схема №1	9	3	30,0	6	70,0	4	66,7	2	33,3
Схема №2	12	8	66,7	4	33,3	3	75,0	1	25,0

Як видно з даних таблиці 2, при використанні першої схеми одужувало 30% тварин, тоді як друга схема забезпечувала терапевтичний ефект у 66,7% випадків. При цьому з неодужаних тварин зберегти життя вдалося лише у 66,6% та 75% випадків відповідно.

Тобто, одержані дані свідчать про більшу ефективність другої схеми лікування піометри сук.

Оперативний метод лікування призначають у більшості випадків. Основною причиною цього являється несвоєчасне звернення власників до лікарні, також за бажанням власника після проведення роз'яснювальної роботи про можливі

наслідки консервативного лікування. Крім того, власника попереджають, що після операції тварина не буде здатна до відтворення [7, 58].

Результати оперативного методу лікування наведені в таблиці 3.

Таблиця 3. Результати оперативного методу лікування сук з піометрою

Всього тварин	Одужало		Неодужало					
	голів	%	голів	%	у тому числі			
					залишились клінічні ознаки		летальних випадків	
					голів	%	голів	%
59	57	96,6	2	3,4	-	-	2	100,0

В результаті оперативного лікування сук з піометрою одужання наставало у 96,6%, щоправда з 3,4% тварин, що неодужали спостерігалася 100% летальність.

Тобто, оперативний метод лікування при піометрії сук виявився ефективнішим за консервативні. Але бували випадки, коли стан тварини перед операцією та після неї був дуже тяжкий і тварина гинула. Однак відсоток таких випадків невеликий за умови належного післяопераційного догляду з обов'язковим призначенням курсу підтримуючої терапії (таблиця 4).

Таблиця 4. Схема підтримуючої терапії при післяопераційному догляді тварин

Препарат	Доза	Кратність	Місце введення
Глюкоза 5%	50 – 100 мл/гол.	1 р./добу 3 – 4 дні	внутрішньовенно, крапельно
Хлористий кальцій 10% Аскорбінова кислота 10%	1 – 4 мл/гол 1 – 2 мл/гол	1 р./добу 3 – 4 дні	внутрішньовенно
Цефтріаксон	0,5 – 1 г/гол	1 – 2 р./добу 4 – 5 днів	внутрішньовенно
Ессенціале	1 – 2 мл/гол	1 р./добу 5 – 6 днів	внутрішньовенно
Но-шпа	1 – 2 мл/гол	2 р./добу 2 – 3 дні	внутрішньом'язово
Глюкоза 5%	5 – 10 мл/гол	2 р./добу 2 – 3 дні	підшкірно

Висновки. Таким чином, за результатами досліджень підтверджено, що порівняно з консервативним лікуванням оперативний метод є більш ефективним у відношенні збереження життя хворих на піометрію сук (96,6%).

Доведено, що за консервативного лікування сук з піометрою використання першої схеми забезпечило одужання 30% тварин, тоді як за другою схемою терапевтичний ефект був на рівні 66,7%.

Список літератури:

1. Аллен В.Э., Ингленд Гэри К.У. Полный курс акушерства и гинекологии собак (2-е изд. испр. и дополн.). Москва: Аквариум ЛТД, 2002. 448 с.
2. Березовський А.В., Харенко М.І. (Ред.). Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин: навчальний посібник (2-е вид., перероб. і доп.). Житомир: Полісся, 2017. 392 с.
3. Валюшкин К.Д., Медведев Г.Ф. Акушерство, гинекология и биотехника размножения животных (2-е изд., перераб. и доп.). Минск: Ураджай, 2001. 869 с.
4. Зюкіна А.Є., Склярів П.М. Ефективність консервативного лікування сук з піометрою за використання препарату «Гамавіт». Проблеми підвищення якості та безпеки виробництва й переробки продукції тваринництва: науково-практична конференція (м. Дніпро, 16 травня 2019 р.). Дніпро, 2019. С. 39-40.
5. Ильченко Л.С., Миронова Л.П. Бактериологическое исследование микрофлоры влагалища сук с диагнозом пиометра. Актуальные проблемы и методические подходы к диагностике, лечению и профилактике болезней животных и птиц: сб. мат. конф. (сmt Персіановський, 11 лютого 2021 р.). Персіановський: Донской ГАУ, 2021. С. 22-25.
6. Кирк Р., Бонагур Дж. Д. Современный курс ветеринарной медицины Кирка. Москва: ООО «Аквариум-Принт», 2005. 1376 с.
7. Крюковская Г.М., Кирюхина А.С., Использование простагландинов F2 в консервативном лечении пиометры у собак. Символ науки. № 04-1. 2017. С. 194-196.
8. Кузьмич Р.Г., Мирончик С.В., Голынец В.Г. Лечение и профилактика гиперпластической патологии матки у сук. Витебск: ВГАВМ, 2012. 46 с.
9. Овчарук Н.П., Кравчук О.О. Діагностика та проблема лікування піометри у домашніх собак (зарубіжний та вітчизняний досвід). Young Scientist. 2016. №2 (29). С. 173-177.
10. П'ятибрат В.В., Склярів П.М. Вікова та породна залежність сук за піометри. World science: problems, prospects and innovations. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2021. P. 345-346.
11. Панасова Т.Г., Вілялова П.Т. Медикаментозна терапія сук за піометри. Актуальні проблеми незаразної патології тварин: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 22 квітня 2021 р.). Полтава, 2021. С. 54-57.
12. Склярів П.М., Чумак В.О., Корейба Л.В., Вакулик В.В., Рябоконт В.М. Препарати, що застосовуються у репродукції собак і котів: довідник. Д.: РВВ ДДАЕУ, 2019. 85 с.
13. Соловьева Н.А., Маркосян Ш.С. Влияние овариогистерэктомии на здоровье собаки. Итоги и перспективы развития агропромышленного комплекса (с. Солене Займище, 21-22 мая 2020 р.). 2020. С. 717-720.
14. Швадченко В.С., Никольцева Д.В. Диагностика и терапия при пиометре у сук. Инновационные научные исследования в современном мире: теория, методология, практика: сб. науч. ст. по матер. VI Междунар. науч.-практич. конф. (м. Уфа, 29 жовтня 2021 р.). Уфа, 2021. С. 18-21.

15. Fieni F., Topie E., Gogny A. Medical treatment for pyometra in dogs. *Reproduction in domestic animals*. 2014. Vol. 49. P. 28-32.
16. Gilbert R.O. Diagnosis and treatment of pyometra in bitches and queens. *The Compendium on continuing education for the practicing veterinarian (USA)*. 1992. Vol. 14, Is. 6. P. 777-785.
17. Hollinshead F., Krekeler N. Pyometra in the queen: to spay or not to spay? *Journal of feline medicine and surgery*. 2016. Vol. 18, Is. 1. P. 21-33.
18. Macintire D.K. Emergencies of the female reproductive tract. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*. 1994. Vol. 24, Is. 6. P. 1173-1188.
19. Threlfall W.R. Diagnosis and medical management of pyometra. In: *Seminars in veterinary medicine and surgery (small animal) (USA)*. 1995. Vol. 10, Is. 1. P. 21-29.
20. Tobias K.M., Wheaton L.G. Surgical management of pyometra in dogs and cats. In: *Seminars in Veterinary Medicine and Surgery (Small Animal)*. 1995. Vol. 10, No. 1. P. 30-34.